

Fintor Gábor: Esettanulmány Írország kulturális intézményrendszeréről és kulturális fogyasztásáról

Bevezetés

Bár „a kultúrpolitika mint közpolitika vizsgálata” viszonylag új keletű jelenség, nem hagyhatjuk figyelmen kívül az állam és a szellemi termékek előállításának és fogyasztása közötti kapcsolat történetiségét (O'Brien & Oakley 2017, 2.o. [\[1\]](#)). E kapcsolat tanulmányozása Írországban olyan kihívásokkal jár, amelyeket a konfliktusokkal, az unióval, az identitással, az örökséggel, az imázssal és az önreflexióval kapcsolatos mögöttes filozófiai nézőpontok bonyolítanak. Attól függően, milyen nézőpontból tanulmányozzuk a szigetországi kultúrpolitikát, mindezt egyidejűleg a képző- és előadóművészetekkel, az önkéntes, amatőr és közösségi művészetekkel, az oktatással, a kreatív kifejezéssel, a kulturális és kreatív ipar fejlesztésével, valamint a kulturális identitással és örökséggel összefüggő kérdésekkel kapcsolatos, államilag vagy nem államilag kezdeményezett politikának is tekinthetjük. A szigeten található két ország földrajzi közelsége, valamint „egyedülálló ...társadalmi és strukturális hasonlóságai és különbségei” tovább bonyolítják a helyzetet (Adshead & Tonge, 2009 [\[2\]](#); Walsh, O'Shea, Scharf, & Murray, 2012 [\[3\]](#)). A szigeten a XVII. század óta uralkodó „kulturális elnyomás” politikája a kultúrpolitika öröksége (Kelly, 1989 [\[4\]](#)). Az Ír Köztársaságban az állam és a szimbolikus javak előállítása és fogyasztása közötti kapcsolat a hivatalos művészeteket a hagyományos és őshonos ír kulturális kifejezőmódtól különálló szempontként kezelte. Amint Quinn [\[5\]](#) (1998) kifejti, a kulturális nacionalizmus hangsúlyozása az 1880-as években, majd a függetlenség 1920-as években a hagyományos gael, azaz nagyrészt katolikus szimbólumokra helyezte a hangsúlyt. Az előkelőnek tekintett (angol, nagyrészt protestáns) „művészeteket” azaz professzionális kreatív kifejezőmódokat gyakran az elitizmussal és „idegengyűlölő gyanúsításokkal” hozták összefüggésbe (Brown, 2004 [\[6\]](#), Kelly, 1989 [\[7\]](#)). Talán ennek következtében a „kultúra” fogalmának értelmezése a Köztársaságban szűken alakult ki, és (egészen a közelmúltig) a fogalmat inkább a hagyományos gael kultúrával hozták összefüggésbe.

Amióta az Ír Köztársaságban 1994-ben létrehozták a művészetekért felelős kormányzati tárcát, a minisztérium megannyi névváltozáson ment keresztül: művészet, kultúra, örökség, gaeltacht,

szigetek, sport, vidék, regionális ügyek és turizmus szerepel a címben. Ez a sikamlós állami nomenklatúra egy olyan politikai kultúrára utal, amely a „pragmatikus, inkrementális és [a] rövid távú megoldásokra irányuló” megközelítést hangsúlyozza (Cooke & McCall, 2015. [\[8\]](#)), ugyanakkor kerüli a hosszú távú, stratégiai gondolkodást és tervezést.

Történeti előzmények

1950-1960: A művészeti törvény (1951) felállítja a Művészeti Tanácsot/An Chomhairle Ealaíon-t, mint független, félig állami ügynökséget az írországi művészetek támogatására.

1960-1970: A televíziózás hajnala: Létrejön a Radio Telefís Éireann (RTÉ) mint állami műsorszolgáltató. [\[9\]](#)

1970-1980: A művészeti törvény (1973) kiegészítése, hogy az kiterjedjen a filmekre is, lehetővé téve a helyi hatóságok számára, hogy a művészeteket finanszírozással vagy természetbeni juttatásokkal támogassák.

1980-1990: 1980-ban megalakul a Film Board, hogy támogassa a filmművészet fejlődését Írországban. Ezt követően 1987-ben hat évre feloszlatják, majd 1993-ban újra felállítják. Az első regionális művészeti tisztviselőt 1985-ben nevezik ki. További 15 évbe telik, mire Írország szinte minden helyi hatóságában kineveznek művészeti tisztviselőket. Az Údarás na Gaeltachta 1980-ban jön létre a Gaeltacht gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődéséért felelős regionális hatósággént.

1990-2000: A kultúrába történő tőkebefektetések évtizede. 1993-ban megalakul a Művészeti, Kulturális és Gaeltacht Minisztérium, amely az ország önkormányzataiban működő művészeti központokba történő tőkebefektetési programot indít el a helyi szintű hozzáférés elősegítése érdekében. Dublin belvárosában létrejön a Temple Bar kulturális negyed. Elindul a Telifís na Gaeilge ír nyelvű televíziós csatorna. Az 1995-ös kulturális örökségről szóló törvény alapján megalakul az Örökségvédelmi Tanács.

2000-2010: A művészeti törvény (2003) kiterjeszti a művészetek fogalmát a táncra, a cirkuszra és a tradicionális művészetekre, és pontosítja a miniszter és a művészeti minisztérium szerepét. A Culture Ireland 2005-ben független ügynökséggént jön létre azzal a céllal, hogy nemzetközi platformot alakítson ki az ír művészeti szervezetek és alkotóművészek számára. A hivatalos nyelvekről szóló törvény (2003) előírja az állam mindkét hivatalos nyelvének használatát a közintézményekben. A 2008-as gazdasági recesszió a művészeti és kulturális ágazatban megszorítások sorát idézi elő.

2010-2020: A kulturális ügynökségeket illető jelentős alulfinanszírozás évtizede, ugyanakkor a kormány egyre több közvetlen beavatkozást eszközöl. 2012-ben a Culture Ireland beolvad a Művészeti, Örökségvédelmi és Gaeltacht Minisztériumba. 2015-ben a művészetekért, örökségért és gaeltachtért felelős miniszter jelentős kulturális költségkeretet hirdet meg az 1916-os felkelés emlékére. 2016-ban a Művészeti, Örökségvédelmi és Gaeltacht Minisztérium nemzeti konzultációt indít Írország új kulturális politikájának kialakításáról. 2017-ben a minisztériumon belül létrehozzák a Creative Irelandet.

2020-2022: 2020-ban: A kulturális ágazatot a COVID-19 sújtja. A kormány kezdetben egy sürgősségi szociális támogatási rendszerrel (PUP) reagál, amelyet a Művészeti Tanács számára

elkülönített kiegészítő költségvetési keret egészít ki, gyakorlatilag megduplázva a 2019-es előirányzatot. 2022-ben elindul a művészeknek szánt alapjövedelem kísérleti programja.

Jogszáabályi háttér

Kulturális törvényalkotás - A nemzeti kulturális törvényalkotás áttekintése

A kultúrára vonatkozó egységes, átfogó jogszáabály hiányában a 2003-as művészeti törvény (Arts Act) alkotja a kulturális politika kialakításának fő jogi keretét Írországban.

A törvény meghatározza a művészetek fogalmát, meghatározza a miniszter, a helyi hatóságok és a Művészeti Tanács szerepét és feladatait, valamint az utóbbi tagságát és eljárásait. Az írországi kultúrpolitikát érintő egyéb jogszáabályokat az alábbi, 1.sz. táblázat tartalmazza:

1. táblázat: Az írországi kultúrpolitikát érintő egyéb jogszáabályok

(Forrás: Ireland - Short cultural policy profile - by Paraic McQuaid, August 2022;

https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_short/ireland/ireland_short_08_2022.pdf)

A jogszáabály megnevezése	Érvénybe lépés
A közkönyvtárakról szóló törvény	1947
Pénzügyi törvény	1969
Filmtanácsról szóló törvény	1980
Helyi önkormányzati törvény	1994, 2001
Nemzeti kulturális intézményekről szóló törvény	1997
Adókonszolidációs törvény - 481. szakasz, 195. szakasz	1997
Szerzői jogi és egyéb szellemi tulajdonjogi rendelkezésekről szóló törvény, szerzői jogról és a szellemi tulajdonjoggal összefüggő egyéb rendelkezésekről szóló törvény	2000,2019
Az Örökségvédelmi Alapról szóló törvény	2001
Örökségvédelmi törvény	2018
Művészeti törvény	1951, 1973, 2003

A műsorszolgáltatásról (finanszírozásról) szóló törvény	2003
A hivatalos nyelvekről szóló törvény	2003
Tervezési és fejlesztési törvény	2003
A nemzeti műemlékekről szóló törvény	1930, 1994, 1954 2004
Műsorszolgáltatási törvény	2009
A Nemzeti Idegenforgalmi Fejlesztési Hatóságról szóló törvény	2003, 2011, 2016

Kulturális törvényalkotás - A nemzetközi kulturális jogszabályok áttekintése

Nemzetközi jogi megállapodások, amelyek a kultúra területén Írországbán is bevezetésre kerültek:

2. táblázat: Nemzetközi jogi megállapodások, amelyek a kultúra területén Írországbán is bevezetésre kerültek

(Forrás: Ireland - Short cultural policy profile - by Paraic McQuaid, August 2022;

https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_short/ireland/ireland_short_08_2022.pdf)

Jogszabály megnevezése	Adaptáció éve
Gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmánya (ICESCR)	Érvénybe lépés: 1973 Írorszá ratifikálva: 1989
A gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmányának fakultatív jegyzőkönyve	Érvénybe lépés: 2012 Írorszá nincs ratifikálva
A kulturális kifejezősmódok sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló ENSZ-egyezmény	Írországbán ratifikálva: 2006
A világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló ENSZ-egyezmény	Írországbán ratifikálva: 1991
Egyetemes szerzői jogi egyezmény	Érvénybe lépés: 1952 Írorszá ratifikálva: 1958

Az ENSZ Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezetének (UNESCO) alkotmánya	Elfogadva: 1961
Az oktatási, tudományos és kulturális anyagok behozataláról szóló ENSZ-megállapodás	Elfogadva: 1978
A kulturális javak fegyveres konfliktus esetén történő védelméről szóló egyezmény	Érvénybe lépés: 1954 Írország ratifikálva: 2018

Kulturális igazgatás

Az írországi kultúrpolitika fő célkitűzései a kulturális örökség, a kultúra, az ír nyelv és a művészetek védelmét, fejlesztését és bemutatását szolgálják. Kiemelt hangsúlyt kap a kultúrához való hozzáférés elősegítése minden polgár számára. Az ír kultúrpolitika illeszkedik az európai kultúrpolitikai elvekhez, amelyek támogatják a kreativitást, a kulturális életben való részvételt és a kultúrához fűződő jogokat. [\[10\]](#)

2015-ben a kormány ígéretet tett egy új nemzeti kulturális politika kidolgozására, amely a 2003-as művészeti törvényt hivatott felváltani. A politikai folyamat lehetőséget kínált a meglévő kultúrpolitikai jogszabályok felülvizsgálatára, kiigazítására és megújítására egy mindenre kiterjedő kultúrpolitika keretein belül. Bár a folyamat nem járt jogszabályi változással, egy szakpolitikai keretdokumentum-tervezet jött létre új stratégiai célkitűzésekkel. A Turisztikai, Kulturális, Művészeti, Gaeltacht (ír anyanyelvű területekért felelős), Sport- és Médiaügyi Minisztériumon belül létrejött új részleg, a **Creative Ireland** feladata lett e stratégiai célok jelentős részének megvalósítása. 2022-ben a kormány elismerte a kulturális ágazatban való munkavállalás bizonytalan jellegét a művészeti alapjövedelem kísérleti rendszerének 2022-ben történő bevezetésével. Ez a hároméves kísérleti program 2 000 művésznek és művészeti területen dolgozónak kínál heti 325 eurós (az ír minimálbérhez közeli) alapjövedelmet 2022 és 2025 között.

Fő jellemzők

Írország kétféle kultúrpolitikai modellt működtet - a szokásos „piaci”, modell mellett egy „architekturális” modellt is. A piaci alapú modellt önálló, részben állami ügynökségek működtetik.

A kultúrpolitika architekturalis modelljét a Turisztikai, Kulturális, Művészeti, Gaeltacht, Sport és Médiaügyi Minisztérium biztosítja. Az e minisztériumot vezető miniszter/Teachta Dála (TD) a 2003. évi művészeti törvény értelmében a Művészeti Tanács/an Chomhairle Ealaíon (Arts Council/an Chomhairle Ealaíon) bevonásával egyaránt felelős a művészetek bel- és külföldön történő népszerűsítéséért.

A piaci modell által kínált autonómia hatásköre a 2003-as művészeti törvény (Arts Act) elfogadása után - amely első alkalommal határozta meg a minisztérium és a miniszter szerepét, valamint a Művészeti Tanácshoz való viszonyt - egyre korlátozottabbá vált.

Intézményrendszer

Áttekintés

A kulturális intézmények négy szintjét határozhatjuk meg.

Az elsőt a Nemzeti Kulturális Intézményekről szóló törvény (1997) támasztja alá jogszabályilag, amely előírja, hogy bizonyos kulturális intézmények különleges státusszal rendelkeznek, mint Nemzeti Kulturális Intézmények. Ilyen például az Ír Nemzeti Levéltár vagy az Ír Nemzeti Galéria. Összességében a nemzeti kulturális intézmények infrastruktúrája meglehetősen centralizált, és többségük Dublin térségében található.

A második csoport nemzeti szinten működik a művészi ambíciók tekintetében, de a félig állami ügynökségek, illetve a helyi hatóságok finanszírozása támogatja őket. Ide több művészeti forma és intézménytípus tartozik, például az Abbey Theatre, a Project Arts Centre, az írországi Sculpture Society of Ireland vagy a Carlow-i Visual & Bernard Shaw.

A harmadik réteget nagyrészt a helyi önkormányzatok művészeti irodái támogatják, amit a Művészeti Tanács némi programfinanszírozási támogatással egészít ki. Ezen intézmények programjait a helyi önkormányzat és a Művészeti Tanács is támogatja.

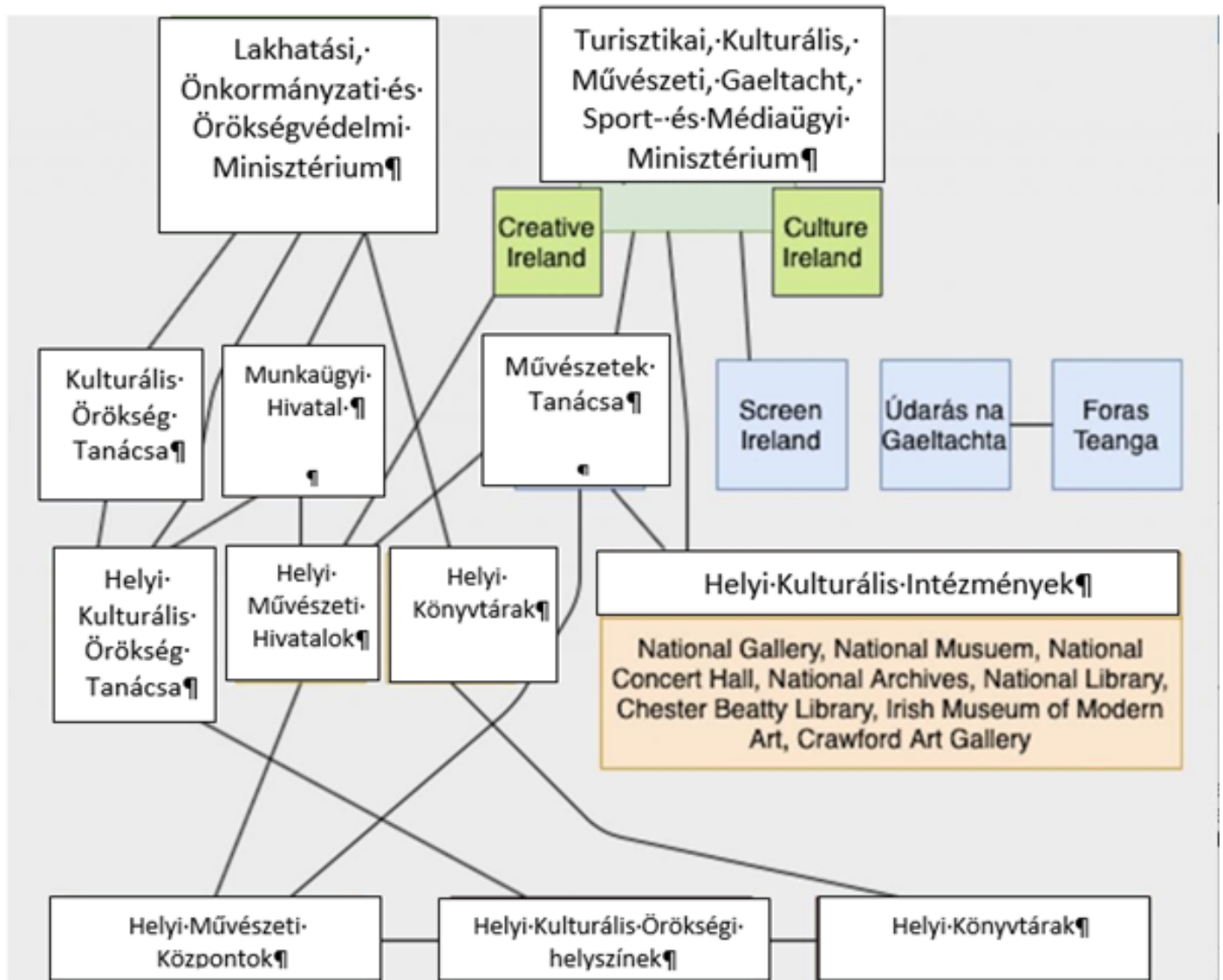
Az utolsó réteg magánintézményként működik, mint például a Bord Gáis Energy Theatre, Dublin; a 3Arena, Dublin; a Kerlin Gallery, Dublin.

Intézményi és állami szereplők

1. ábra: Írország intézményrendszerének intézményi és állami szereplői

(Forrás: Ireland - Short cultural policy profile - Prepared by Paraic McQuaid, August 2022;

https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_short/ireland/ireland_short_08_2022.pdf)

Kulturális részvétel és aktivitás

Az Idegenforgalmi, Kulturális, Művészeti, Gaeltacht, Sport és Médiaügyi Minisztérium kultúrával kapcsolatos fő politikai célja: „A művészeti, kulturális és filmes ágazatokhoz való hozzáférés megkönnyítése és társadalmi és gazdasági szerepének elismerése Írorszában a művészi kifejezőmód, a kulturális tudatosság és a részvétel előmozdítása és ösztönzése révén, megfelelő politikai, jogszabályi és finanszírozási kereteken keresztül”.

A **Culture Night** egy évente megrendezésre kerülő, az egész szigetországra kiterjedő nyilvános esemény, amely a kultúrát, a kreativitást és a művészeteket ünnepli. 2019-ben az ír sziget több mint 40 települése vett részt a Kultúra Éjszakája programban, több mint 1490 helyszínen több mint 2708 ingyenes szabadtéri és zárttermi rendezvény széles választékával. A 2019-es Kultúra Éjszakája rendezvényein több mint 430 000 ember vett részt. 2020-ban a Kultúra Éjszakájának irányítása és finanszírozása a Turisztikai, Kulturális, Művészeti, Gaeltacht, Sport és Médiaügyi Minisztériumtól a Művészeti Tanácshoz került

A kulturális részvétel korlátai

Egy tanulmány [\[11\]](#) szerint a háztartások jövedelme akadályozza a kulturális életben való részvételt, mivel Írországbán a legtöbb iskolán kívüli szervezett kulturális tevékenységért fizetni kell.

A művészetekben való részvételt akadályozó egyéb tényezők:

- Az érdeklődés hiánya
- időhiány
- Információhiány (a szervezetről/projektről) és a lehetőségek hiánya (beleértve a pénzügyi forrásokat is).
- A művészetekkel kapcsolatos vélekedések (pl. hogy az ifjúsági művészetek nem elég „menők”, nem elég érettek, nem komoly művészek számára készültek stb.)
- elvárások és szorongások a részvétellel kapcsolatban
- a többi résztvevő ismeretének hiánya a részvétel kezdete előtt.

További lehetséges akadályok voltak a tevékenység helyszínével kapcsolatos vélekedések és a közlekedési hiányosságok.

Finanszírozás és támogatás

Kulturális célú támogatások - Áttekintés

A művészeti és kulturális kiadásokra elsősorban az Idegenforgalmi, Kulturális, Művészeti, Gaeltacht, Sport és Médiaügyi Minisztérium vagy a Művészeti Tanács finanszírozása összpontosít, de más kormányzati tárcák is nyújtanak kulturális célú támogatásokat. Számos kormányzati félállami ügynökség is nyújt pénzügyi támogatást különböző projektekhez. A kormányhivatalok számos adókedvezményt is biztosítanak, mint például a filmművészeti adókedvezményt (Film Tax Relief) és a művészek adómentességét (Artist Tax Exemption).

A 2020-as költségvetési előirányzatban a kultúrára szánt kormányzati finanszírozás némileg javult, majd később kiegészítették, hogy megfeleljen az ágazat megváltozott körülményeinek a COVID-19 megszorításai alapján. A kormány 2021-es kulturális célú költségvetési előirányzata 70%-kal nőtt, ami a COVID-19 hatását tükrözi. A 2022-es előirányzat is ezen a magasabb szinten maradt.

Kulturális közkiadások kormányzati szintek szerint

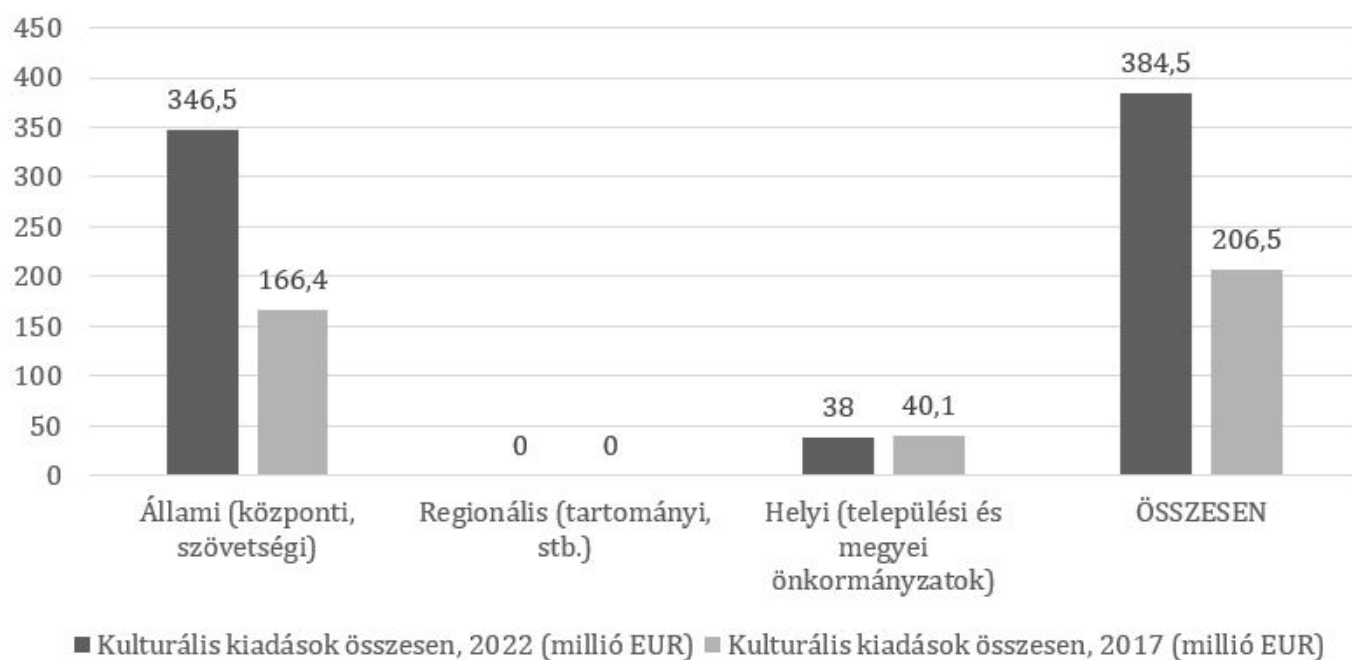
2. ábra: Kulturális közkiadások kormányzati szintek szerint 2022, 2017

(Forrás: Saját szerkesztés Ireland - Short cultural policy profile - Prepared by Paraic McQuaid, August 2022;

https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_short/ireland/ireland_short_08_2022.pdf

alapján)

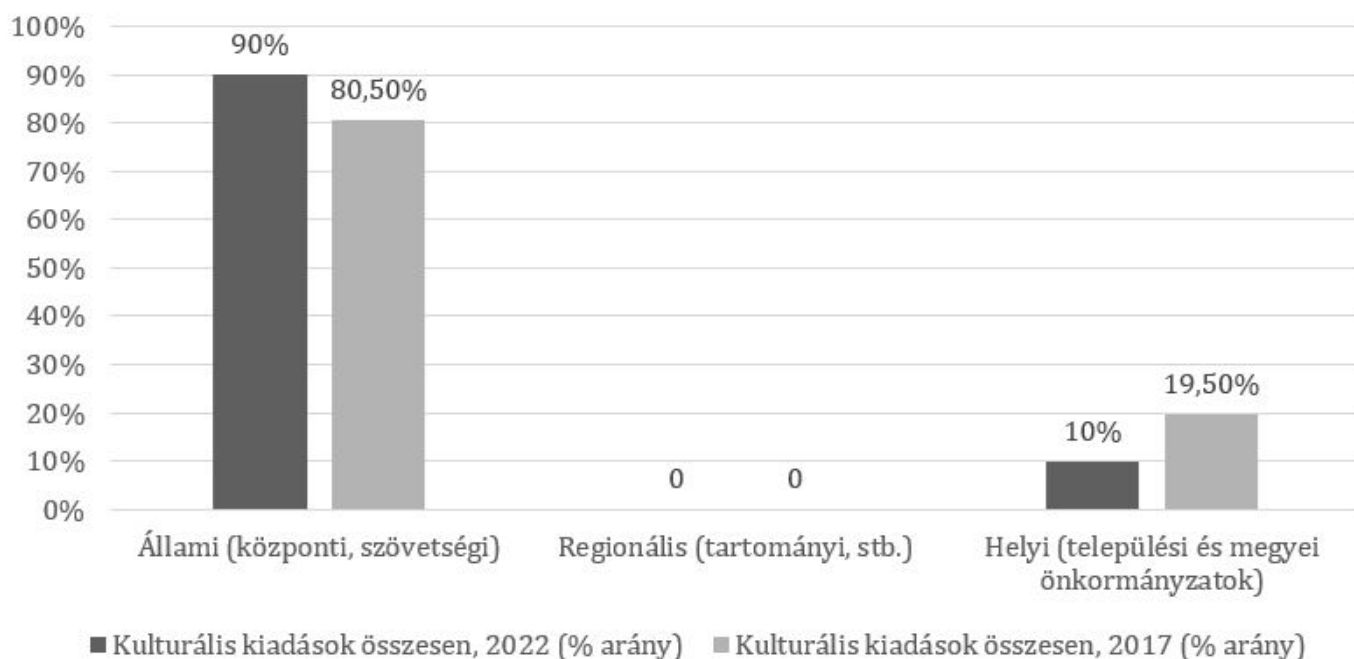
***Kulturális közkiadások kormányzati szintek szerint, EUR-ban,
2022-ben és 2017-ben***

3. ábra: Kulturális közkiadások kormányzati szintek szerint,
százalékos arányban, 2022, 2017

(Forrás: Saját szerkesztés Short cultural policy profile - Prepared by Paraic McQuaid, August 2022;
https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_short/ireland/ireland_short_08_2022.pdf
alapján)

Kulturális közkiadások kormányzati szintek szerint, % arány, 2022-ben és 2017-ben

Művészeti és kulturális oktatás

A **Creative Ireland** egy ötéves, kormányközi program, amely a 2017-2022 közötti időszakra szól. A 2025-ig tartó **Culture 2025** nemzeti kultúrpolitikai keretrendszert 2020-ban tette közzé a Kulturális, Örökségvédelmi és Gaeltachtügyi Minisztérium

Creative Ireland and Creative Youth Plan [\[12\]](#)

A Creative Ireland átfogó, kormányközi kulturális és jóléti kezdeményezés. Egyúttal az Írország 2016 centenáriumi program örökölt projektje is. A Creative Ireland víziója szerint Írországban minden embernek meg kell adni a lehetőséget arra, hogy teljes kreatív potenciálját kiaknázza.

A **Creative Youth (Kreatív ifjúság)** terv minden gyermek és fiatal kreatív potenciáljának kibontakoztatására azt határozza meg, hogy a **Creative Ireland** hogyan fogja elérni a program általános célkitűzéseit a gyermekek és fiatalok körében. A Creative Youth Plan célja a tevékenységi és részvételi lehetőségek növelése, valamint a kreativitást érintő közpolitika befolyásolása mind a hivatalos oktatásban, mind az iskolán kívüli környezetben.

Culture 2025

A „**Culture 2025**” egy olyan politikai keretrendszer, amely meghatározza a teljes kulturális ágazatra vonatkozó kormányzati politika hatókörét és irányát. A **Culture 2025** Írország első olyan keretpolitikája, amely a teljes kulturális ágazatot felöleli. Fejlődése a kulturális ágazat új fejlesztéseihez igazodik majd.

Project Ireland 2040

A **Project Ireland 2040: Befektetés kultúránkba, nyelvünkbe és örökségünkbe 2018-2027** című tízéves terv a kormány célkitűzéseit határozza meg az ír kultúrába, nyelvbe és örökségbe történő tőkebefektetésekkel kapcsolatban. A terv a **Creative Ireland** programmal (3. pillér) összhangban elismeri, hogy a magas színvonalú infrastruktúra létfontosságú egy dinamikus művészeti, kulturális örökség és kulturális ágazat számára, valamint, hogy a kulturális örökségbe történő beruházás erősíti a társadalmi kohéziót és támogatja a fenntartható gazdasági növekedést.

Az **AskAboutIreland.ie** és a **Cultural Heritage Project** a közkönyvtárak, a helyi múzeumok és levéltárak közös kezdeményezése a helyi kutatások gyűjteményeiből származó eredeti, szokatlan és egyedi anyagok digitalizálására és online közzétételére, egy online nemzeti kulturális forrás létrehozása érdekében.

A **Music Generation** [\[13\]](#) Írország nemzeti zeneoktatási programja. E zenei hálózati kezdeményezés 2009-ben jött létre. A programot a U2; az Ireland Funds; az Oktatási és Készségügyi Minisztérium; és a helyi zeneoktatási partnerségek közösen finanszírozzák. A kezdeményezés évente mintegy 48 500 fiatalok számára teremt lehetőséget arra, hogy helyi közösségükben részesülhessenek művészeti oktatásban.

A **Cruinniú na nÓg** (Ifjúsági találkozó) a **Creative Ireland** program **Creative Youth** projektjeinek egyik kiemelt kezdeményezése. Célja a gyermekek és fiatalok kultúrában és kreatív tevékenységekben való részvételének elismerése és ösztönzése a saját településükön történő ingyenes, tevékenységalapú foglalkozások biztosításával. A rendezvény a 18 év alatti gyermekek és fiatalok számára szervezett ingyenes országos kreatív nap, amely kifejezetten a „nehezebben elérhető” gyermekeket és fiatalokat célozza meg.

Jelenlegi fókusz, aktuális ügyek

A legfontosabb fejlesztések

Az elmúlt 10 év legfontosabb fejlesztései a 2009 és 2019 közötti egy évtizednyi alulfinanszírozás, megszorítások és a kormányzati támogatás hiánya után a közelmúltban a művészetbe és a kultúrába történő újbóli befektetések voltak. Az első jelentős támogatási növekedés 2020-ban valósult meg, amikor a Művészeti Tanács számára 25 millió eurós kiegészítő költségvetési keretet különítettek el. Ezt 2021-ben jelentős, 100 millió euróról 130 millió euróra történő emelés követte. A kulturális ágazat üdvözölte ezt a támogatást.

A művészekkel és művészeti területen dolgozókkal kapcsolatban számos kormányzati intézkedés született, kezdve a JobsBridge munkaközvetítési programmal (2011), amelynek célja elsősorban a munkanélküliek számának csökkentése volt a kormány által nyújtott ösztöndíjak révén.

A Visual Artist Ireland (VAI) országos mozgalom által a művészek munkájának méltányos díjazásáért folytatott küzdelem hatására a Művészeti Tanács 2020-ban új irányvonalat indított "A művész megfizetése" (Paying the Artist) címmel. A kormány első körben a hivatásos művészek számára 2019 júliusában indított kísérleti szociális segélyprogrammal reagált. Ezt követően a 2021-es Arts and Recovery Taskforce Report 2021-ben javaslatokat fogalmazott meg a helyreállítás és a munkakörülmények javítása érdekében. Erre válaszul 2022-ben új, hároméves kísérleti program indult a művészek alapjövedelme (Basic Income for Artists - BIA) keretében. A rendszer 2022-től 2025-ig heti 325 eurós (az ír minimálbérhez közeli) alapjövedelmet kínál a művészeknek és a művészeti dolgozóknak. [\[14\]](#)

Fő témák

A kultúrához való hozzáférés és a részvétel kiemelt szerepet kap Írorszáiban a kulturális politika és a kulturális stratégiák dokumentumaiban a kormányzat minden szintjén. Az olyan nemzetközi megállapodások ratifikálása, mint az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (1989) vagy az Emberi Jogok Európai Egyezménye (2003), az emberi jogok, köztük a kulturális jogok javulásához vezetett Írorszáiban, beleértve azt a jogot, hogy mindenki részt vehessen a kulturális életben.

Az alkotmány nem rendelkezik közvetlenül a művészi szabadságról, a véleménynyilvánítás szabadsága azonban önálló alapjogként szerepel az alkotmányban. Ebben az értelemben általánosságban védi a művészeti alkotások minden fajtáját az állami beavatkozásokkal szemben. A művészeti szabadság azonban nem abszolút szabadság, mivel a 40. cikk (6) bekezdésének (1) bekezdése i. pontjában szerepel egy kifejezett korlátozás, amely szerint az állam biztosítja az állampolgárok azon jogát, hogy meggyőződésüket és véleményüket szabadon kifejezzék, "a közrend és az erkölcs tiszteletben tartása mellett". Ez biztosítja, hogy a közvélemény szervei, mint például a rádió és a sajtó nem használhatók fel a közrend vagy az erkölcs, illetve az államhatalom aláásására, azaz az előzetes korlátozás alkotmányos szankciót kap. [\[15\]](#)

Összefoglalás

Észak-Írország és az Ír Köztársaság „kis nemzetekként” egyedülálló terepet biztosítanak a művészetek, a kultúra, a polgárok és az állam kapcsolatában a közreműködés, a fel(nem)hatalmazás, a rombolás, az alkotás és a felforgatás fogalmainak vizsgálatához. Az identitás és egy másik (korábbi) uralkodó nemzethez való viszony kétértelműsége azt eredményezheti, hogy ezek a kis nemzetek látszólag „bizalomhiánnyal” és „bizonytalansággal” küzdenek (Blandford, 2013 [\[16\]](#)).

E komplex körülmények ellenére a szigeten a művészetek és a kultúra területén jelentős mértékű, joghatóságokon átnyúló együttműködés és politikaalkotás valósult meg. Az Észak-Dél Miniszteri Tanács létrejötté sokat lendített a kulcsfontosságú területeken folytatott kulturális együttműködésen - nemcsak a turizmus, hanem a nyelv és a sport területén is.

A közelmúltban azonban az Ír Köztársaság és Észak-Írország közpolitikai kapcsolataiban változások következtek be, mindkét ország kifejezetten a kultúrára vonatkozó, egyértelmű nemzeti

stratégiákkal állt elő. Az Ír Köztársaságban a közelmúltban két fontos kormányzati intézkedésnek lehattunk tanúi. A Culture2025: a keretpolitika 2025-ig a Partnership Government című dokumentumból emelkedik ki, és „átfogó jövőképet és keretet határoz meg a jövőre nézve, valamint felvázolja az elkövetkező évek cselekvési prioritásait” (DAHRRGA, 2016 [17]). A Creative Ireland (2017 [18]) a kormány „hagyatéki programja” a 2016-os írországi megemlékezésekre, ugyanakkor "egy ötéves, 2017-től 2022-ig tartó kezdeményezés, amely a kreativitást helyezi a közpolitika középpontjába".

Bár mindkét területen üdvözljük a hivatalos, magas szintű és előremutató kulturális politikák irányába tett lépéseket, sokan továbbra is óvatosak a tényleges és valós hatás tekintetében. Ezek a változások, amelyek potenciálisan a hosszú távú, előrelátó és stratégiai gondolkodás felé való elmozdulást jelzik, a sziget kreatív és kulturális ágazata számára talán csak az eddig megszokott gondolkodást viszik tovább (Visual Artists Ireland, 2010 [19]).

A kutatási folyamatot és a tanulmány elkészítését a Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési Tudományos Kutatási Program Kutatócsoportok számára alprogramja támogatta.

Felhasznált irodalom:

- Adshead, M., & Tonge, J. (2009). Politics in Ireland: Convergence and divergence in a two-polity island. Palgrave MacMillan.
- Blandford, S. (2013). Introduction. In S. Blandford, (Ed.), Theatre and performance in small nations (pp. 1-18). Bristol: Intellect Books.
- Bray, M. (1992). Educational planning in small countries. UNESCO.
- Brown, T. (2004). Ireland: A social and cultural history 1922-2002 (3rd ed.). London: Harper Perennial.
- Connolly, J., & Dolan, P. (2010). The civilizing and sportization of Gaelic football in Ireland: 1884-2008. Journal of Historical Sociology, 23(4), 570-598. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6443.2010.01384.x>
- Cooke, P., & McCall, K. (2015). Organisers' introduction to special issue: Mapping an altered landscape: Cultural policy and management in Ireland. Irish Journal of Arts Management and Cultural Policy, 3, 2-6. <http://www.culturalpolicy.ie/index.php/ijamcp/article/view/21/30>
- Hjort, M., & Petrie, D. (Eds.). (2007). The cinema of small nations. Oxford University Press.
- Irish Human Rights and Equality Commission. (n.d.). Ireland and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. https://www.ihrec.ie/download/pdf/icescr_report.pdf
- Kelly, A. (1989). Cultural policy in Ireland. Commissioned by UNESCO. Irish Museums Association.
- Mac Ginty, R. (2014). Everyday peace: Bottom-up and local agency in conflict-affected societies. Security Dialogue, 45(6), 548-564. <https://doi.org/10.1177/0967010614550899>
- McQuaid, P. (2022). Ireland - Short cultural policy profile (August 2022). Compendium of Cultural Policies & Trends. https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_short/ireland/ireland_short_08_2022.pdf

- Mulcahy, K. (2006). Cultural policy: Definitions and theoretical approaches. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 35(4), 319–330.
- NicCraith, M. (2003). *Culture and identity politics in Northern Ireland*. Palgrave MacMillan.
- O'Brien, D., & Oakley, K. (2017). Introduction. In D. O'Brien & K. Oakley (Eds.), *Cultural policy: Critical concepts in media and cultural studies* (pp. 1–19). Abingdon: Routledge.
- Olafsson, B. (1998). *Small states in the global system: Analysis and illustrations from Iceland*. Ashgate.
- Quinn, R. (1998). *Public policy and the arts: A comparative study of Great Britain and Ireland*. Ashgate.
- Rex, Bethany & Campbell, Peter. (2021). The impact of austerity measures on local government funding for culture in England. *Cultural Trends*. 31(1), 1-24. 10.1080/09548963.2021.1915096.
- Walsh, K., O'Shea, E., Scharf, T., & Murray, M. (2012). Ageing in changing community contexts: Cross-border perspectives from rural Ireland and Northern Ireland. *Journal of Rural Studies*, 28(4), 347–357. doi: 10.1016/j.jrurstud.2012.01.012

[1] O'Brien, D., & Oakley, K. (2017). Introduction. In D. O'Brien & K. Oakley (Eds.), *Cultural policy: Critical concepts in media and cultural studies* (pp. 1–19). Abingdon: Routledge.

[2] Adshead, M., & Tonge, J. (2009). *Politics in Ireland: Convergence and divergence in a two-polity island*. New York, NY: Palgrave MacMillan.

[3] Walsh, K., O'Shea, E., Scharf, T., & Murray, M. (2012). Ageing in changing community contexts: Cross-border perspectives from rural Ireland and Northern Ireland. *Journal of Rural Studies*, 8(4), 347–357. doi: 10.1016/j.jrurstud.2012.01.012

[4] Kelly, A. (1989). *Cultural policy in Ireland*. Commissioned by UNESCO. Dublin: Irish Museums Association.

[5] Quinn, R. (1998). *Public policy and the arts: A comparative study of Great Britain and Ireland*. Farnham: Ashgate.

[6] Brown, T. (2004). *Ireland: A social and cultural history 1922–2002* (3rd ed.). London: Harper Perennial.

[7] Kelly, A. (1989). *Cultural policy in Ireland*. Commissioned by UNESCO. Dublin: Irish Museums Association.

[8] Cooke, P., & McCall, K. (2015). Organisers' introduction to special issue: Mapping an altered landscape: Cultural policy and management in Ireland. *Irish Journal of Arts Management and Cultural Policy*, 3, 2–6. Retrieved from <http://www.culturalpolicy.ie/index.php/ijamcp/article/view/21/30>

[9] Ireland - Short cultural policy profile - Prepared by Paraic McQuaid, August 2022; https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_short/ireland/ireland_short_08_2022.pdf

[10] Ireland - Short cultural policy profile - by Paraic McQuaid, August 2022; https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_short/ireland/ireland_short_08_2022.pdf

[11] <https://www.arts council.ie/Publications/All/Arts-and-cultural-participation-among-children-and-young-people-%E2%80%93-Insights-from-the-Growing-Up-in-Ireland-study/>

[12] <https://www.gov.ie/en/publication/aca24-the-creative-ireland-programme/>

[13] <https://www.musicgeneration.ie/>

[14] Rex, Bethany & Campbell, Peter. (2021). The impact of austerity measures on local government funding for culture in England. *Cultural Trends*. 31. 1-24. 10.1080/09548963.2021.1915096.

[15] Ireland and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - https://www.ihrec.ie/download/pdf/icescr_report.pdf

[16] Blandford, S. (2013). Introduction. In S. Blandford, (Ed.), *Theatre and performance in small nations* (pp. 1-18). Bristol: Intellect Books.

[17] Department of Arts, Heritage, Regional, Rural and Gaeltacht Affairs (DAHRRGA). (2016). *Culture2025: A framework policy to 2025*. Dublin: DAHRRGA. Retrieved from http://www.ahrrga.gov.ie/app/uploads/2016/07/culture_2025_framework_policy_document.pdf

[18] Creative Ireland. (2017). *Creative Ireland Programme 2017-2022, the Government's Legacy Programme for Ireland 2016*. Retrieved from www.creative.ireland.ie

[19] Visual Artists Ireland. (2010). *Creative Ireland*. Retrieved from http://visualartists.ie/wp-content/uploads/2010/03/Visual_Artists_Ireland.rtf